

формувались в українців з давніх часів. Коса завжди асоціювалась з українськими традиціями, таким чином вона підкреслює свою любов та належність до української нації. Крім того, коса може асоціюватись з німбом над головою, що прирівнює політика до святої, яка прийшла врятувати країну від кризи. Якщо взяти до уваги вибір кольорової гами одягу, то у більшості випадків він має світлі відтінки, які означають чистоту, прозорість і викликають позитивні емоції. Ця стратегія теж підтверджується у словах політика. Наприклад: „*Ми розпочинаємо процес очищення країни і я зроблю все для того, щоб брудні, тінюві гроші ніколи більше не були ключовим фактором української політики* (Звернення прем'єр-міністра України Юлії Тимошенко до українського народу 20 грудня 2007р.)

Отже, за допомогою лінгвістичних засобів (метафор) та візуальних якорів М. Тетчер та Ю.Тимошенко впливають на слухачів, надають певній інформації бажаного для них забарвлення. Кожне слово, кожна граматична структура, тим чи іншим чином впливає на свідомість людини, викликає певну реакцію, спонукає до певних дій чи висновків. Маргарет Тетчер та Юлія Тимошенко підбирають слова та метафори, за допомогою яких вона може змінити ставлення об'єкту до того що говориться, до певних подій чи регулювати його діяльність. Текст та візуальні образи можуть

впливати на різні рівні людської свідомості, при цьому виконуючи різні форми перебудови цієї свідомості. Різноманітні засоби маніпулювання свідомістю людей широко застосовується політиками та засобами масової інформації, тому необхідно розрізнати суттєву інформацію від нав'язуваних поглядів.

References

- [1] Біденко А. Нейролінгвістичне програмування як засіб політичної реклами/Вісник Черкаського університету. – 2004. – Вип.4. – С. 5 – 9.
- [2] Веницкович Р.М. Введение в языкознание. Вып. 2. Лексикология. – М. – 1997. – 96с.
- [3] Потебня А.А. Слово и миф. – М.: "Правда", 1989. – 623с.
- [4] Почепцов Г. Информационные войны. Основы военно-коммуникативных исследований. – Ровно: ППФ „Волинські береги”, 1999. – 350с.
- [5] Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність [на матеріалах сучасної газетної публіцистики]: Монографія/ За ред. В.Різуна./ Київ наук. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2002. – 392с.
- [6] <http://www.margarethatcher.org>
- [7] <http://www.tymoshenko.org.ua>

Аналіз семантики біблеїзмів *apple, bread та wine*

Галина Міхневич

Національний університет “Острозька академія”, УКРАЇНА, м. Острог, вул. Семінарська, 2, E-mail: halinka2006@hotmail.com

Abstract – Semantic peculiarities of biblical vocabulary, which is used for denoting the name of food, such as bread, wine, and apple, are analyzed and systematized in the article. The review of scientific researches devoted to the topic, and the review of different dictionaries are presented. As a result, it is possible to study semantics and etymology of chosen words, and to shed the light on some biblical myths by proving their mistaken interpretations nowadays.

Ключові слова – semantics, biblical vocabulary, etymological units, idiomatic/phrasological units, synonyms, synonymic row.

“Людина є тим, що вона їсть”, – виголосивши це, німецький філософ-матеріаліст Фейєрбах був упевнений, що цим твердженням він покінчив з усіма ідеалістичними переконаннями про природу людини. Насправді ж він, може, чи не найкраще з'ясував релігійну сутність людини, бо таке саме визначення людини ще до Фейєрбаха було дане у Святому Письмі. У біблійному оповіданні про створення світу людина показана, насамперед, як істота споживаюча, а весь світ – як її пожива. За змістом книги Буття, відразу після благословення множитись та владарювати Землею Бог наполягає, аби людина

споживала з плодів землі: “Оце дав Я вам усю ярину, що розсіває насіння, що на всій землі, і кожне дерево, що на ньому плід деревний, що воно розсіває насіння, – нехай буде на їжу це вам!” [1 М. 1:29]. Щоб жити, людина мусить їсти: вона повинна прийняти світ у своє тіло та перетворити його у собі на плоть й кров. Людина справді є тим, що вона їсть, а весь світ – святкова трапеза. Цей образ святкового бенкету, яким пройнята вся Біблія, й є центральний образ життя. Образ, що супроводжує життя при його створенні, кінці й сповненні: “...щоб ви в Царстві Моїм споживали й пили за столом Моїм” [Лк. 22:30].

У даній статі проаналізовано такі біблеїзми, як *apple, bread* й *wine*. Ці біблеїзми належать до біблійної лексики, яка використовується на позначення продуктів харчування, але у повсякденному житті ці слова практично втратили своє релігійне значення та набули інших значень.

Для того, щоб визначити семантику біблеїзмів *apple, bread* й *wine* звернемося до тлумачних та перекладних словників. Так, словники “The World Book Dictionary” та “Новий англо-український словник” подають такі значення біблеїзму *wine*:

- 1) вино як алкогольний напій;
- 2) студентська гулянка;
- 3) темно-червоний колір; колір червоного вина;
- 4) вміст хімічних елементів у вині;
- 5) сп'яніння як наслідок споживання великої кількості вина;

б) винне отруєння [12, 2396; 2, 622].

Біблеїзм *вино* походить від латинського слова *vinum* й присутнє у всіх мовах із подібним коренем “vin”. Однак, цікавим є те, що слово, яке означає “виноградне гроно” не належить історично індоєвропейським та семітським мовам й було ними в давні часи запозичене із невідомої мови, батьківщиною якої вважають регіон між Середземномор'ям та Кавказом [13, 84-92].

Біблеїзм *вино* є також компонентом багатьох сталих виразів та фразеологічних одиниць. Наприклад, *green wine/new wine* – “молоде вино”, *to take wine with somebody* – “обмінитися тостами з кимось”, *in wine* – “п'яний; сп'янілий”, *Adam's wine* – “вода”, *good wine needs no ivy bush* – “хороший товар сам себе хвалить”, *wine and dine somebody* – “пригощати когось на славу” [2, 622].

Цікавим є фразеологізм *Adam's wine*, що означає “вода”, адже у святому письмі вино – це гріх, люди, які прагнуть вічного життя, повинні утримуватися від вживання цього та інших алкогольних напоїв. Саме це твердження породжує масу протиріч. Так, згідно з Біблією вино – це Божий дарунок, перше чудо, зроблене Ісусом Христом – перетворення води у вино.

Однак існують докази того, що вино давнини й сучасне вино – зовсім не одне й те ж. Американський дослідник Біблії Самуель Баккіокі пише, що чотири споріднених слова: *wine* – в англійській, *vinum* – у латинській, *oinos* – у грецькій й *yayin* – у єврейській мовах історично вживалися для позначення виноградного соку, у тому числі броженого або того, що перебродив. У посиланнях на вино в позитивному сенсі говориться про той, що не перебродив, неалкогольний виноградний сік, у той час як у посиланнях із негативним відтінком сказано про те, що перебродило, алкогольне вино [1, 281].

Словник “The Oxford Paperback Thesaurus” фіксує синонімічний ряд біблеїзму *wine* відповідно до вживаності – від загальноживаного до синоніма, який використовується дуже рідко: *plonk, vino, the grape* (сленг), *vintage* (поетичне, літературне) [13, 957]

Наступним біблеїзмом, що належить до релігійної лексики й використовується на позначення продуктів харчування є слово *bread*. Даний біблеїзм аналізуємо не випадково одразу ж після слова *wine*. Це пов'язано з тим, що ці два слова дуже тісно переплетені між собою у Біблії. Словники “The World Book Dictionary” та “Новий англо-український словник” подають п'ять значень біблеїзму *bread*:

- 1) пекарський продукт;
- 2) засоби для існування;
- 3) шматок хліба;
- 4) їжа;
- 5) гроші [12, 244; 2, 84].

Українське слово хліб має паралелі у слов'янських мовах усіх підгруп, серед яких цікаве нижньолужицьке *kleb*. Реконструюючи праслов'янське *klebъ*, латиське *klaips* “буханець, коровай”, литовське *kliepas*, К. Буга вважав це слово виключно балтійськими, але для нього припускають запозичення германських слів (готське *hlaiifs*, давньоісландське *hleifr* “хліб”), а не спорідненість із останніми. Про повну невизначеність походження цієї основи переконаливо свідчить хоча б те, що її виводять навіть із китайського *gliep* “рисові зерна” [11, 242]. І.М.Дьяконов вважає, що слов'янські й германські форми – невідомого походження [5, 16].

Спеціальне дослідження присвятив проблемі походження назв *хліба* у слов'янських, балтійських й германських мовах Ю.В.Откупщиков, який пропонує для прабалтійської форми *klaibas* індоєвропейську етимологію (походження від дієслівного кореня зі значенням “різати”), тоді як прагерманське *klaibaz* та праслов'янське *klebъ* надійно не етимологізуються [9, 177-184].

Вірогідні картвельські паралелі цього “важкого” слова: грузинське *mo-x'al-ul-i* – “смажене (зерно)”, *mo-x'al-va* – “смаження (зерна)”, *x'al-i* – “смажене зерно”, *x'larci* – “добре просіяне борошно” [4, 511]. Зважаючи на семантику грузинських паралелей та на наявність у субстратній для слов'янських мов назві *хліба* припушеного суфікса *-eb-* (*x'l-eb-i* як множина від *x'ali* – “смажене зерно”, пор. грузинське *c'q'l-eb-i* як множина від *c'q'al* і “вода”, майже того жного грузинському суфіксові множини *-eb-*, можемо з достатньою для належних висновків вірогідністю припускати, що досліджуване слов'янське слово мало первісне значення “смажені зерна” [7, 16].

У мові критського лінійного письма А (перша половина II тисячоліття до н. е.) засвідчене слово *qelau, qalawa* – “висушене чи смажене зерно”, яке гіпотетично зближують із академічним *qalu* – “смажити”, “висушене зерно”. У хетській мові (II тис. до н. е.) відоме слово *halki* – “зерно”, яке вважається до індоєвропейським [10, 162].

Не можна виключати зв'язку праслов'янського *korvajъ* – “коровай” – “ритуальний хліб” (реконструйовано на східнослов'янському й південнослов'янському матеріалі) з грузинським *kveri* – “ритуальний хліб” [9, 211].

Біблеїзм *bread* є компонентом багатьох фразеологічних одиниць, наприклад: *daily bread* – “хліб насущний”, *to make one's bread* – “заробляти на життя”, *to have one's bread buttered for life* – “бути матеріально забезпеченим на все життя”, *bread buttered on both sides* – “добробут; повна забезпеченість”, *to know on which side one's bread is buttered* – “знати, що до чого, бути собі на умі”, *bread and cheese* – “проста їжа”, *all bread is not baked in one oven* – “люди різні бувають”, *to break bread with somebody* – “користуватися чимось гостинністю”, *to eat the bread of affliction* – “скуштувати лиха”, *half a loaf is better than no bread* – “на безриб'ї й рак риба” [2, 84].

Зупинимося на аналізі біблеїзму *хліб*, що подається у тлумачних словниках української мови. Зокрема, словник “Великий тлумачний словник сучасної української мови” містить статтю про значення та вживання слова хліб в українській мові. У ній вказано, що: “Хліб – це харчовий продукт, що випікається з борошна; основний життєво необхідний продукт; ковбасний виріб у вигляді хлібини. *Зустрічати хлібом й сіллю* – за старовинним українським звичаєм – підносити паляницю та сіль на знак великої поваги того, кого зустрічають під час урочистих церемоній або на весіллі при зустрічі молодих; *спасибі за хліб, за сіль* – уживається як традиційне вираження подяки за пригостання, гостинність; *відбивати хліб* – перехоплювати чий-небудь заробіток, займати призначене комусь місце роботи [3, 1345].

Третім біблеїзмом, обраним для аналізу й яке належить до біблійної лексики та вживається на позначення продуктів харчування, є слово *apple*. Біблеїзм *яблуко* походить від старослов'янського слова *яблоко*, болг. *ябълка*, польск. *jablko*, словенск. *jabolko*, сербського *jabuka*, чеського *jablko* [6, 451]. За аналізом словникових статей “The World Book Dictionary” та “Новий англо-український словник” можна виокремити такі значення біблеїзму *apple*:

- 1) дерево;
- 2) плід яблуні;
- 3) баскетбол;
- 4) людина-перевертень [12, 100; 2, 43].

Біблеїзм *apple* використовується також у багатьох сталих висловах, таких як: *apple of discord* – “яблуко розбрату”, *apple of one's eye* – “зіниця ока”, *the rotten apple injures its neighbours* – “паршива вівця всю отару поганить”, *Adam's apple* – “адамове яблуко”, *an apple a day keeps the doctor away* – “їсти одне яблуко на день й не будеш хворіти” [8, 44].

Словник “Великий тлумачний словник української мови” подає такі значення біблеїзм *яблуко*: 1) плід яблуні; 2) предмет, або плід, що має кулясту форму; 3) вживається як складова частина деяких ботанічних [3, 1421].

Кожен, кому доводилося бачити ілюстрації до Біблійної історії про гріхопадіння обов'язково зауважував, що на тих картинах змії-спокусник зазвичай пропонує праматері Єві покуштувати яблуко. Це відображено й у фразеології, вислови “*гріховне яблуко*”, “*яблуко гріха*” звичні для нашого вуха.

Проте, якщо розгорнути Святе Письмо, то в Книзі Буття ми не знайдемо жодної згадки про яблуко. В оповіді про перший гріх й деться просто про “плід”. І взагалі, у Біблії немає жодних згадок про яблука чи яблуню. Це не дивно, бо на думку вчених, на Близькому Сході у час написання Священної Історії яблука просто не були відомі. Символічними плодами в тому культурному регіоні вважалися гранат (ось він якраз часто фігурує на сторінках Старого Заповіту), айва та інжир. Як же сталося, що яблуко, цей смачний та корисний фрукт, стало символом зла та смерті?

Відбулося це в середньовічній Європі десь у VIII–IX ст. Одного разу якийсь чернець, переписуючи

латиною Святе Письмо, зробив описку: замість *malum* (лихий, злий, гріховний) написав *malus* (яблуня). Хтозна, чому помилився скриптор: може був утомлений, може чомусь відволікся від праці... [14]

Адже по всій Європі яблука були відомі здавна. Ті ж учені, що заперечують існування яблуневих садів у Палестині, стверджують, що перші сорти яблук на території Європи були виведені ще за пізнього неоліту [14]. То ж не дивно, що в багатьох європейських культурах яблуня та її червоно-жовтий плід увійшли в міфологію та фольклор. Так у давніх скандинавів яблука були їжею богів, вони давали вічну молодість й пильно охоронялися богинею Ідунн [6, 381]. У кельтських релігіях яблуко символізувало передавання знань та мудрості, а Авалон – країна блаженства – вважалося, щедро вкрита яблуневими садами. Часто згадуються яблуневе дерево та золоті чи молодильні яблука у слов'янських казках, легендах, обрядових піснях й замовляннях [14].

Та найбільш відомі нам оповіді про яблука з античної міфології. Вони найбільше вплинули на значення символу. Саме цей золотавий плід подарувала Гея-Земля богині Гері у день її шлюбу з Зевсом. Тому довгий час у Греції яблуко було символом кохання; молодята ділили навпіл яблуко й з'їдали його на вході до шлюбних покоїв. Проте інший міф – про яблуко розбрату, яке спричинило Троянську війну – поволі змінив символічне навантаження цього плоду. Й уже в пізній античності гілка з яблуками була атрибутом Немезиди, богині помсти.

Так само з пізньої античності прийшло до нас “державне яблуко”: золота куля, на якій стоїла богиня Вікторія, від часу Августа була відзнакою римських імператорів. Потім, коли християнство вийшло з катакомб, постать Ніке-Перемоги замінив хрест й така “держава” разом зі скіпетром символізувала владу монарха.

Таким чином два латинські пароніми та європейські міфи наклалися на Біблійну оповідь: й яблуко стало символом гріха.

Таким яблуко й представлене в іконографії: Дитя Ісус тримає в долонях яблуко, як символ, що Він бере на себе гріх світу. А в добу бароко набув поширення такий образ Смерті: скелет, що простягає яблуко, мовляв “плата за гріх смерть” [14].

Отже, вивчаючи семантику біблеїзмів, що використовуються на позначення продуктів харчування, ми спостерігали еволюцію у значеннях слів під впливом культурних та історичних змін у житті суспільств та їх світосприйнятті. Такі зміни спричинили появу різних значень, використання великої кількості фразеологічних одиниць й синонімів з метою уникнення повторень та урізноманітнення мовлення.

References

- [1] Баккіюкі Самуель Вино у Біблії – Тула: Джерело Життя, 2003. – 405 с.
- [2] Балла М.І. Новий англо-український словник – 3-є видання, випр., доп. – К.: Чумацький Шлях, 2006. – 668 с.

- [3] Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. – К.: Ірпінь, ВТФ “Перун”, 2004. – 1440 с.
- [4] Виноградов В.В. Лексикологія та лексикографія // Вибрані праці. – М., 1977. – 543 с.
- [5] Дьяконов І.М. Порівняльне мовознавство. – М., 1984. – Ч. 2. – 123 с.
- [6] Етимологічний словник української мови / За ред. О.С. Мельничука. – К., 1989. – Т. 3. – 455 с.
- [7] Маловічко О.В. Кавказька лексика в Україні // Відродження. – 2000. – №3. – 16 с.
- [8] Мюллер В.К. Англо-російський словник: 53000 слів. – 18-е вид., стереотип. – М.: Рос. мова, 1981. – 883 с.
- [9] Откупщиков Ю.В. Нариси з етимології. – СПб, 2001. – 405 с.
- [10] Поуп М. Лінійне письмо А та проблеми егейської писемності. – М., 1976. – 321 с.
- [11] Фасмер М. Етимологічний словник російської мови. – М., 1987. – Т. 4. – 311 с.
- [12] Bernhart C.L., Bernhart R.K. The World Book Dictionary. – Volume 1, 2. – The USA, 1978. – 2430 p.
- [13] Waite M. The Oxford Paperback Thesaurus. – Oxford, 2001. – 968 p.
- [14] <http://ForU.ru/articles/2003.htm>

News discourse about crises: language study Conference HSS-2009

Tatyana Meikshane

Philological Department, Belarussian State University, 31 K. Marx Str, Minsk, 220030. BELARUS

E-mail: tanushkarus@gmail.com

Abstract – The research, based on French and British nation-wide press, is devoted to the analysis of the news about crises.

The paper discusses why study of discursive features of news texts about crisis is relevant.

Key words – news discourse, crisis, peace journalism, language

I. Introduction

Main sphere of my research, interdisciplinary per se, is the study of how crises are being treated by the mass-media.

In this paper I would touch upon the issue of journalist's responsibility in covering crises.

The research is based on 76 news texts of top nation-wide press of France, United Kingdom. Given material is about an incident in Belgian crèche (January 2009), shooting in german school (March 2009). The research is done within the framework of discursive analysis.

II. Language study of news discourse about crisis

Study of news discourse is of great interest because they supply the reader with information important for his/hers socialization; texts are to show potential patterns of behavior in similar critical situations, they specify what the consequences may be [1]

Linguistic interest to the study is connected with two facts – 1. news is “the first step of verbal and semiotic transformation of the reality” [4. p. 8], 2. journalist's preferences – how will the author deal with verbal and visual semiotic codes to cover what has happened before.

I believes, that a journalist presents in his text a critical situation. By the critical situation, presented in the news, I understand a set of elements about crisis of objective reality, that are in author's consciousness in the moment of “verbalizing” and that determine the selection of

language signs for the construction of message. This notion has been formulated taking into account the notion of situation by V.G.Gak [2]. Given notion is relevant for the research due to meditative nature of the news. I would like to stress that what has been studied is not an event of objective reality itself, but the image of the event that an author builds in his text. Consequently, the image of crisis is critical situation.

Information about crisis is considered to be newsworthy for mass communication. News about crisis is shaped in the news genre and is published in the front-page. Though the news genre doesn't imply any factful and linguistic standard, although it is regarded as “typically media genre [as] even beyond mass-media a person came from mainland would present the news as it would do a news caster” [3, p. 180].

Journalist's function in this case is to pass on the formed image about such an important social event as crisis.

At this point the journalist relies on his communicative potential, which is restricted by the discursive context of news-making, for example, editorial point of view, journalist's ethics, and newness of a happened event (whether anything similar had happened before or not).

At this stage I assume that how a journalist copes with his active creative position, on one hand, and discursive context of news-making, on the other hand, would determine the way how the journalist would use verbal and non-verbal semiotic codes.

III. Coverage of crisis and peace journalism

I believe that creative and responsible attitude of journalist towards discursive context of covering crisis would modify the initial structure of news media-text – author includes in the news other elements of compositional block “event” apart from a standard one – “happened fact” and “victims”.